

Vágner Lajos (1815–1888) hagyatéka a Magyar Természettudományi Múzeumban¹

PIFKÓ Dániel¹, ANDRIK Éva², KOHUT Erzsébet², KARÁCSONYI Károly³,
KISH Roman⁴ & SHEVERA Myroslav⁵

¹*Magyar Természettudományi Múzeum, 1087 Budapest, Könyves K. krt. 40.
E-mail: pifko@bot.nhmus.hu*

²*II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, 90202 Beregszász, Pf. 33, Ukrajna.
E-mail: evandrik23@gmail.com, biotanszek@kmf.uz.ua*

³*Nagykároly, Ukrajna. E-mail: karl_paul-karacsonyi@t-online.de*

⁴*Uzhhorod National University, Transcarpathian region, 32 Voloshyna Str., 88000 Uzhhorod, Ukraine
E-mail: kishroman27@gmail.com*

⁵*M.G. Kholodny Institute of Botany, National Academy of Sciences of Ukraine,
2 Tereshchenkivska Street, Kiev 01601, Ukraine
E-mail: shevera@mail.ru*

Összefoglalás – Kétszáz éve született Vágner Lajos amatőr botanikus, aki Máramarosban élt és dolgozott. Vágner herbáriumát, mely körülbelül 40 000 példányt tartalmazott, a Magyar Természettudományi Múzeum őrzi. Mivel Vágner Lajosnak csak kevés publikációja jelent meg, így tudományos tevékenységének a herbárium a legfontosabb dokumentuma. A születésének 200-ik évfordulójához kapcsolódó kutatások során számos kevésbé ismert életrajzi adatot publikáltunk. Az évfordulóhoz kapcsolódóan a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola nemzetközi konferenciát rendezett.

Kulcsszavak – Beregszász, életrajz, herbárium, Kárpátalja

BEVEZETÉS

Kétszáz éve született Vágner Lajos amatőr botanikus, aki Máramarosban élt és dolgozott. Hagyatékát, többek között a közel 40 ezer példányra tehető növénygyűjteményét a Magyar Természettudományi Múzeum őrzi. Mivel Vágner Lajosnak csak kevés publikációja jelent meg, munkásságának legfontosabb dokumentuma maga a herbárium. Az évfordulóhoz kapcsolódó kutatás során számos, eddig ismeretlen életrajzi adat került elő, illetve számos új információval szolgált

¹ Kapcsolódva a Vágner Lajos születésének 200. évfordulója tiszteletére rendezett nemzetközi tudományos konferenciához, Beregszász, Ukrajna, 2015. május 14–16.

arról, hogyan került Vágner Lajos herbárium a Magyar Természettudományi Múzeumba. Az évforduló alkalmából szűkebb hazájában, Kárpátalján a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Beregszászon nemzetközi tudományos konferenciát szervezett, melyhez kiállítás is kapcsolódott. A Magyar Természettudományi Múzeum a konferencia szervezésében és a kiállítás létrehozásában, mint társrendező intézmény vett részt. A konferencia teljes címe: „Amatőr természettudósok hozzájárulása a biológiai sokféleség tanulmányozásához. Vágner Lajos születésének 200. évfordulója tiszteletére rendezett nemzetközi tudományos konferencia”.

VÁGNER LAJOS ÉLETE ÉS MUNKÁSSÁGA

Bár Vágner Lajosról halála után KANITZ (1890), majd GOMBOCZ (1936) is megemlékezett, életútjának több mozzanata továbbra is ismeretlen maradt. GYÖRFFY István az 1940-es években megpróbált az életrajzi adatoknak utána járni, és fényképet vagy ábrázolást felkutatni, de Vágner arcképe nem került elő. A levéltári kutatást nehezítette, hogy a botanikus élete és működési területe a mai Ukrajna és Románia területére esik. A közelmúlt levéltári kutatásainak köszönhetően (ANDRIK *et al.* 2015, KARÁCSONYI 2015) Vágner Lajos életéről számos információval gazdagodtunk, és a megjelent művek alapján röviden vázolható életútja.

Családneve, amely eredetileg Wagner volt, de később leginkább Vágner, sőt helyenként Vaágner formában is írták, arra utal, hogy a család német lakta területéről származik. Az édesapa Vágner János az erdészetben vezető beosztásban dolgozott, felesége Schöffner Josepha volt. A fennmaradt okmányok szerint a Wagner (Vágner) családnak öt gyermeke született, elsőként Lajos 1815. február 10-én, akit még két fiú, majd két lány követett. Vágner Lajos születési helye vitára adhat okot, az újabb kutatások szerint (KARÁCSONYI 2015) feltehetőleg Tiszabogdányban (Bohdan) látta meg a napvilágot, bár a halotti bizonyítványban Hosszúmező (Câmpulung la Tisa) szerepel. A római katolikus vallású család az 1820-as években Dombón (Dubove) lakott.

Vágner Lajos 1824–1831 között a máramarosszigeti római katolikus gimnázium tanulója volt, amely a piaristák vezetése alatt működött. A magasabb osztályokat, amelyek ekkor még Szigeten (Sighetu Marmăției) nem léteztek, Vágner a kassai gimnáziumban járta ki (KANITZ 1890). Tanulmányai elvégzése után visszakerült Máramarosszigetre, ahol 1835-től a királyi bánya és jószágigazgatóságnál mint sószállító biztos dolgozott. Már ekkor gyűjtött növényeket, bizonyítják ezt a herbáriumában fennmaradt 1837-ből származó példányok (PIFKÓ 2015). Vágner 1851-ben (ANONYMUS 1851) csatlakozott a Skofitz Alexander (1822–1892) által 1846-ban alapított bécsi botanikus csereegylet (,,Jahresbericht des botanischen Tauschverkehrs in Wien”), melyben neves és amatőr bota-

nikusok egyaránt részt vettek és jelentős növénycserét bonyolítottak le egymás között. Vágner Lajosnál korábban csak Rómer Flóris (SKOFITZ 1846) és Hazslinszky Frigyes (ANONYMUS 1848) csatlakozott az egylethez a Magyar Királyság területéről. Herbáriumukat szintén a Magyar Természettudományi Múzeum őrzi (FRIVALDSZKY 1902). Vágner nevét 1851-től 1886-os betegségéig szinte minden évben megtaláljuk a cseregyelet híreiben.

A Máramarosszigeten eltöltött évek alatt a vadontermő növények kutatása mellett részt vett a gyümölcsstermesztés munkájában is, fontos szerepet vállalt a Pelikán József helyi lelkész által 1838-ban alapított Pomona nevű szövetkezetben (SZILÁGYI 1876).

Vágner Lajos első felesége Balás Ignatia volt, aki házasságuk évében 1848-ban, gyermekszülés közben halt meg (GYÖRFFY 1942a). Ezek után Vágner feleségül vette Braun D. Jakab és Gundermann Zsuzsánna leányát, Braun Karolint, aki Tiszaújlakon (Vilok) született 1826-ban. Ebből a boldog házasságból (VÁGNER 1860) három gyermekük született: Emilia Mária 1853-ben, Lajos Jakab 1855-ben Máramarosszigeten, József Károly pedig már Huszton 1857-ben. Leánygyermeküket valószínűleg hamar elevesztették, mert az édesapa 1860-ban közölt levelében csak két kiskorú gyermeket említ (VÁGNER 1860).

A Vágner család 1855-ben átköltözött Husztra, amit az is bizonyít, hogy egyik olasz cserepartnere, Antonio MAGNAGUTTI (1855), ez év végén Máramarosszigetre címzett levelét a posta átírányította Husztra. Itt Vágnert előléptették az erdészeti királyi gazdasági hivatal ellenőrének és pénztárnokának (KANITZ 1890). Ekkor a vár romjai alatt épült erdészlak volt a család otthona (GYÖRFFY 1942b). A botanikai körökben már ismert máramarosi szakember tevékenységéről KANITZ Ágoston (1865) írt, a Kárpát-medence flóráját kutató botanikusok munkáját méltatva.

1870-ben, amikor a huszti királyi gazdasági hivatal beszüntette tevékenységét, Vágner átkerült a rahói erdészeti hivatalba. A hegyek lába alatt fekvő település környékén tovább folytatta növénytani tanulmányait (VÁGNER 1871). Rahói (Rahiv) évei alatt kiterjedt levelezést folytatott és jelentős herbáriumi anyagot cserélt. Ekkor jelent meg Vágner legjelentősebb nyomtatásban kiadott munkája, a Szilágyi által szerkesztett máramaros megyei monográfiában „A megye növényzetének ismertetése” (VÁGNER 1876). Rahóról ment nyugdíjba 1880-ban, a királyi erdőhivatal pénztárnokaként (GYÖRFFY 1942a).

Feleségével rövidesen visszaköltöztek Husztra, ahol tovább folytatta botanikai munkásságát. Ekkora Európa különböző országaiban tevékenykedő levelező- és cserepartnereinek száma elérte a kétszázat, emellett a Kárpát-medencéből mintegy 50 szaktársával állt kapcsolatban (FILARSZKY 1902).

Életének utolsó másfél évében eluralkodott rajta a gyengeség, szembetegsége miatt Budapesten megoperálták. Mivel 1888 tavaszán már sem írni, sem pedig

olvasni nem volt képes, felesége egy nyílt levélben arra kérte cserepartnereit, hogy átmenetileg ne küldjenek neki növényeket és leveleket (VÁGNER Karolin, 1887). Vágner Lajos egészsége már nem javult és 1888. június 9-én, 74 éves korában meghalt. Két nappal később, június 11-én a huszti temetőben Orosz Antal római katolikus pap búcsúztatta el (KARÁCSONYI 2015).

VÁGNER LAJOS HERBÁRIUMA

Vágner Lajos csak kevés botanikai eredményét publikálta, így munkásságáról legtöbbit herbáriumából tudhatunk meg. Kiterjedt cserekapcsolatai révén számos európai herbáriumban megtalálhatóak a Vágner által gyűjtött példányok. Saját személyes gyűjteményét ma a Magyar Természettudományi Múzeum Növénytára őrzi.

Vágner haláláról az Oesterreichische Botanische Zeitschrift (ÖBZ) 1888. szeptemberi száma is hírt adott. A gyűjtemények „Sammlungen” rovatban tájékoztatnak arról (ANONYMUS 1888), hogy „Lanczy” Oberforster (főerdész) Bustyánházáról (Bustino) árulja Vágner gyűjteményét. Később 1890-ben az ÖBZ 40-es számának több füzetborítóján a hirdetések „Inserate” rovatban szerepel (ANONYMUS 1890), hogy a 40 ezer darabos gyűjteményt „Jul. Lónczy” [Lánczy Gyula] Oberforster (főerdész) árulja.

Vágner Lajos legfiatalabb testvére, Vágner János a gyűjtemény tulajdonosa Istvánffy Gyulának írt levelében (ISTVÁNFFY 1892b) sógorának nevezi Lánczyt, aki a herbáriummal kapcsolatos ügyeket intézte. Lánczy tehát Vágner János feleségének testvére lehetett (KARÁCSONYI 2015).

A növénygyűjteményt végül 1892-ben vásárolta meg a Magyar Nemzeti Múzeum (ahová akkor a Magyar Természettudományi Múzeum is tartozott). A vásárlást megelőzte Istvánffy Gyula (1860–1930) a Növénytár akkori vezetőjének vizsgálata és értékbecslése, (ISTVÁNFFY 1892a). Istvánffy véleménye szerint a gyűjtemény legértékesebb része a múzeum számára a Vágner Lajos által gyűjtött máramarosi anyag. Erről a területről korábban a múzeum birtokában „alig egy-két” növény volt, így a herbárium megvételét javasolta.

A herbáriumot a Magyar Nemzeti Múzeum az örökösztől, Vágner József vármegyei számvevőtől, 600 forintért vásárolta meg (ISTVÁNFFY 1892b). A gyűjtemény 84 fasziculusból állt, 77 fanerogám és 7 kriptogám faszikulust tartalmazott. A herbárium 1892 december 15-én került a múzeumba (FILARSZKY 1902) és fertőtlenítése után elkezdték a beosztását, melyet Perlaky Gábor (1871–?) botanikus, mint díjnok, végzett (ISTVÁNFFY 1892c).

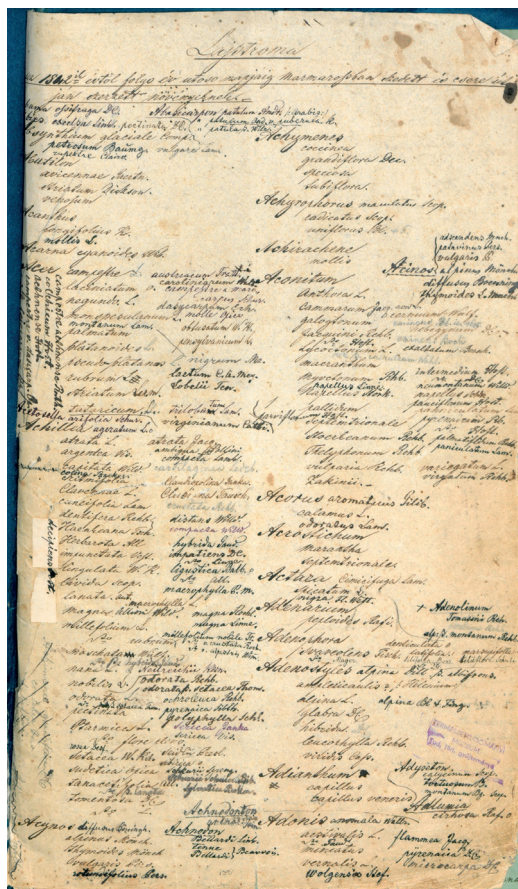
A példányok nagy részére a beosztáskor „Ex Herbario L. Vágner” pecsét került, illetve számos példányon szerepel „Vágn. herb.” kézzel írt felirat, így lehetőség van a jövőben rekonstruálni a Vágner gyűjtemény pontos méretét és összetételét.

A Vágner-féle gyűjtemény duplumait leválogatták és ezek közül kétszáz példányt, melynek a listája is fennmaradt (ANONYMUS 1893), a Szentpétervári Császári Botanikus Kertnek (jogutódja a V. L. Komarov Botanikai Intézet, Szentpétervár, LE) küldtek el. Emellett több más külföldi intézménybe is eljutottak Vágner duplumokat csere céljából, így a stockholmi „Riks museum” (ma Svéd Természettudományi Múzeum, SPA) és a leideni Rijksmuseum herbáriumnak (ma Holland Nemzeti Herbárium, U) egyaránt 200–200 fanerogám növényt küldtek (ISTVÁNYFY 1894).

A Magyar Természettudományi Múzeum tudománytörténeti gyűjteményében fennmaradt Vágner Lajos saját kézzel írott növényjegyzéke. A jegyzék 120 oldalon listázza (1. ábra) azon fajok neveit (kb. 6000 név), amelyeket a gyűjtemény tartalmazott. A listában elsősorban virágos növények szerepelnek, és alig több mint 100 kriptogám, elsősorban mohanév.

Bár az ÖBZ-ben közzétett hirdetés szerint (ANONYMUS 1890) Vágner Lajos gyűjteménye 40 ezer példányból állt, ennek jelentős része feltehetőleg duplum volt. A Vágner-gyűjtemény körülbelül felét saját máramarosi anyaga teszi ki (FILARSZKY 1902). A Herbarium Carpato-Pannonicum digitális adatbázisában lévő példányok (mintegy 60 ezer a 600 ezerből) közül 280 példány Vágner Lajos gyűjtése, ez alapján közel 3000 általa gyűjtött példány lehet a Herbarium Carpato-Pannonicumban.

Vágner Lajos által gyűjtött példányok kizárólag Máramarosból származnak, de herbáriumában kerti növények is nagy számban találhatóak. Kézzel írott her-

1. ábra. Vágner Lajos kézzel írott növényjegyzékének első oldala a Magyar Természettudományi Múzeum tudománytörténeti gyűjteményéből

Fig. 1. The first page of the register of Vágner's herbarium from the historical science collection of the Hungarian Natural History Museum

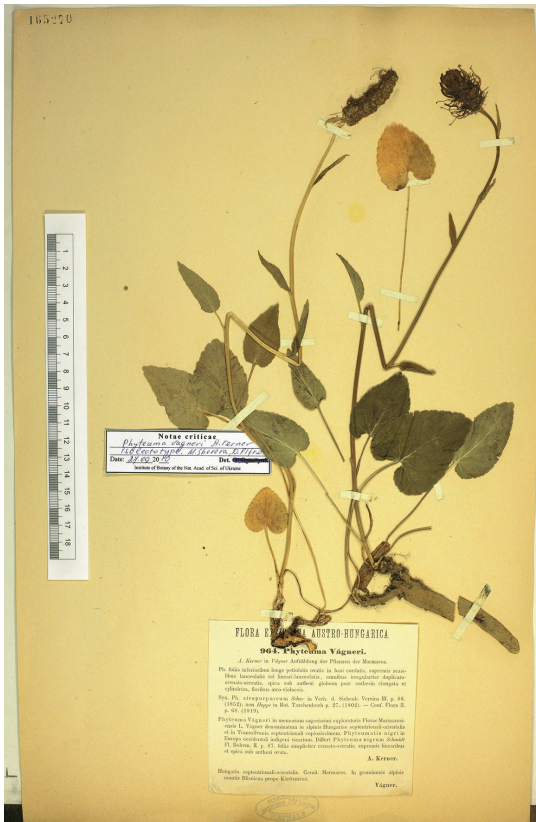
bárium cédulákon kívül nyomtatott, magyar és német nyelvűek is nagy számban készültek, a cédulák egy részén a gyűjtés dátuma nem szerepel.

Vágner által gyűjtött növények nem csak a Vágner herbáriummal kerültek be a Növénytárba, több olyan hazai és külföldi botanikus herbáriumába is tartalmazott Vágner lapokat, akinek a Magyar Természettudományi Múzeum került az anyaga, ilyen például Pax Ferdinánd, Bohatsch Ferdinand, Simonkai Lajos, Borbás Vince, Hazslinszky Frigyes növénygyűjteménye. Vágner Lajos, Anton Kerner által összeállított „Flora exsiccata Austro-Hungarica” számára is küldött példányokat (pl. *Cytisus elongatus*, *Phyteuma vagneri* 2. ábra), melyek szintén számos botanikushoz eljutottak. Vágner gyűjtötte növényekből még Kossuth Lajos (1802–1894) is kapott herbáriumi lapokat (MOESZ 1915).

Vágner Lajos herbáriumának névjegyzékén kívül több lista is fennmaradt a hagyatékban, amelyekben más botanikusoknak küldött példányokat listázta. Egyik ilyen összeállítás (VÁGNER 1884) Alexander Skofitz, Jan Bubela és Gott-holt Leimbac, számára küldött fajokat tartalmazza. Ebből kiderül, hogy 127 faj számos duplumát küldte el szaktársainak. A Vágner cserekapcsolatainak köszön-

hetően, herbáriumába a hazai és külföldi kortárs botanikusok gyűjtéseit is nagy számban tartalmazta, más botanikusoktól származó példányok a gyűjtemény közel felét tehetnék ki (ca. 15–20 ezer példány).

Virágos növény gyűjteményét jelenleg az MTM Herbarium Carpato-Pannonicum és a Herbarium Generale őrzi Dallatore-rendszerbe besztva. Kriptogám növényei pedig a moha- és zuzmógyűjteményekben találhatóak. (PIFKÓ 2015).

2. ábra. A *Phyteuma vagneri* A. Kern. isolectotypusa (BP165270) a MTM Növénytárának Herbarium Carpato-Pannonicum gyűjteményéből

Fig. 2. Isolectotype of *Phyteuma vagneri* A. Kern. (BP165270) from the Carpato-Pannonicum Herbarium of the Botanical Department of the Hungarian Natural History Museum

TUDOMÁNYOS KONFERENCIA ÉS KIÁLLÍTÁS VÁGNER LAJOS SZÜLETÉSÉNEK 200. ÉVFORDULÓJA ALKALMÁBÓL

A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola (továbbiakban II. RFKMF) és az Ungvári Nemzeti Egyetem már több jelentős kárpátaljai botanikus tiszteletére rendezett konferenciát. Megemlékeztek Fodor István és Margittai Antal munkásságáról is (ANDRIK *et al.* 2010). Ebbe a sorba kapcsolódik be a Vágner Lajos emléke előtt tisztelgő konferencia, melyet a II. RFKMF Biológia és Kémia Tanszéke, illetve az intézmény Fodor István Természettudományi Kutatóintézete szervezett. A konferencia címe „Amatőr természettudósok hozzájárulása a biológiai sokféleség tanulmányozásához. Vágner Lajos születésének 200. évfordulója tiszteletére rendezett nemzetközi tudományos konferencia”.

Az esemény létrehozásában több ukrán intézmény mellett (az Ukrán Tudományos Akadémia M.G. Holodnij Botanikai Intézete, Kijev; Ungvári Nemzeti Egyetem; Kárpátaljai Honismereti Múzeum, Ungvár), a Magyar Természettudományi Múzeum társrendezőként vett részt. Az MTM már 2010-ben, Margittai Antal születésének 130. évfordulójára rendezett konferencián is mint társszervező volt jelen, így a kárpátaljai és más ukrán intézményekkel tartós szakmai együttműködés jött létre.

A konferenciát 2015. május 14-én délelőtt Szikura József, a II. RFKMF rektora és Rácz Béla prorektor, valamint Kohut Erzsébet, a II. RFKMF tanára nyi-

3. ábra. Myroslav Shevera, Kohut Erzsébet, Szikura József, Rácz Béla a konferencia megnyitóján (fotó: Kolozsvári I.)

Fig. 3. Myroslav Shevera, Erzsébet Kohut, József Szikura, and Béla Rácz in the opening ceremony of the conference (photo: I. Kolozsvári)

tották meg (3. ábra). A konferencia mottója Vágner Lajos munkásságához kapcsolódóan az „Amatőr természettudósok hozzájárulása a biológiai sokféleség tanulmányozásához” volt. A plenáris ülés nyitóelőadásában Andrik Éva, a II. RFKMF tanára, Karácsonyi Károly botanikus, és Pifkó Dániel, a Magyar Természettudományi Múzeum munkatársa ismertették Vágner Lajos életét és tudományos munkásságát. Myroslav Shevera előadása, kapcsolódva a mottóhoz, rámutatott arra, hogy milyen nagy jelentőségű munkát végeztek a múltban az amatőr botanikusok. Ezek után a konferencia tudományos előadásokkal folytatódott, majd a helyszínen, a beregszászi főiskola Gross Arnold termében, Vágner Lajos életéhez kapcsolódó kiállítás megnyitójára került sor.

A megnyitón Karácsonyi Károly, Pifkó Dániel és az Dzshahman Ruslana a Kárpátaljai Honismereti Múzeum munkatársa mondott beszédet. A kiállított anyag egy része a MTM Tudománytörténeti Gyűjteményéből és a máramarosi levéltárakból Karácsonyi Károly által összegyűjtött, Vágner Lajos életéhez és herbáriumához kapcsolódó dokumentumok másolataiból állt össze, emellett az ungvári Kárpátaljai Honismereti Múzeum által őrzött, Vágner Lajostól származó herbárium néhány lapját is kiállították.

A konferencia második napján a tudományos előadások három helyszínen, három szekcióban folytatódtak (botanikai kutatások története, dendrológiai és élőnövény gyűjtemények, faunisztikai kutatások története). A bejelentett előadások és poszter prezentációk száma közel ötven volt, melyek angol, magyar, ukrán, lengyel és szlovák nyelven hangoztak el. Többek között Buczkó Krisztina a Magyar Természettudományi Múzeum munkatársa Höhn Máriával és Veron Pozderkával közös előadásban ismertette Pantocsek József algagyűjteményét, amely az MTM Növénytárában található (BUCZKÓ *et al.* 2015). Az előadások anyagai konferenciakötetben is megjelentek. A közel 700 oldalas kiadványban KERÉNYI-NAGY Viktor (2015) új *Rosa*, *Crataegus* és *Sambucus* taxonokat is leírt Kárpátalja területéről.

Az előadások végeztével lehetőség volt a beregszászi főiskola szépen felújított termeinek megtekintésére, illetve rövid séta keretében a város nevezetes épületeit is bemutatták az érdeklődőknek.

A konferencia harmadik, zárónapján közös kiránduláson vettek részt a kutatók, melynek során ellátogattak Husztra, ahol Vágner Lajos élete utolsó éveit töltötte. Huszton a Kárpátaljai Állami Erdőgazdálkodási Koledzs épülete előtt rövid ünnepségre került sor, melyen a Vágner Lajos tiszteletére állítandó emlékmű makettjét mutatták be a résztvevőknek. Az eseményen beszédet mondott Kish Roman az Ungvári Nemzeti Egyetem munkatársa, Volodimir Kasczuk Huszt város polgármestere és a szobor alkotója, Serhiy Tyasko, aki egyben a Kárpátaljai Kovácsmesterek Szövetségének elnöke. A kovácsoltvas emlékmű Vágner Lajosról elnevezett, az endemikus növény, a *Phyteuma vagneri* (Vágner varjúköröm) ihletése alapján készült (4. ábra).

Az ünnepség után a konferencia résztvevői a bustyaházi reliktum erdőt látogatták meg, ahol Kish Román vezetésével keményfa ligeterdőt és lápréti társulásokat tanulmányozhattak a botanikusok, majd Beregszászba visszaérkezve lezárult a hivatalos program.

Az eseményen öt országból vettek részt kutatók: Magyarország, Ukrajna, Lengyelország, Szlovákia, Hollandia. A 110 résztvevő 65 tudományos intézet képviselőjében volt jelen (5. ábra). Ukrajna szinte minden területéről érkeztek előadók. A konferencia sokszínűségét mutatja, hogy akadémiai kutató intézetek, egyetemek, múzeumok, egyetemi és akadémiai botanikus kertek, bioszféra rezervátumok és nemzeti parkok dolgozói is részt vettek a konferencián, illetve előadásokat tartottak. Az ungvári és beregszászi intézményeken kívül számos kutató érkezett lemergi intézményekből is, amelyekben hagyományosan nagy az érdeklődés a Kárpáti régió iránt.

4. ábra. *Phyteuma vagneri* (Vágner varjúköröm) alapján készült, Vágner Lajos tiszteletére állított emlékmű, Serhiy Tyasko alkotása, Huszt (fotó: Kolozsvári I.)

Fig. 4. The monument made by the sculptor Serhiy Tyasko in honour of Lajos Vágner on the basis of *Phyteuma vagneri* (photo: I. Kolozsvári)

5. ábra. Az „Amatőr természettudósok hozzájárulása a biológiai sokféleség tanulmányozásához” című konferencia résztvevői Beregszászon a főiskola előtt (2015.05.15) (fotó: Izsák T.)

Fig. 5. Participants of the scientific conference „Contributions of amateur naturalist into biological diversity studies” in front of the building of Ferenc Rákóczi II. Transcarpathian Hungarian Institute, Berehove (15.05.2015) (photo: T. Izsák)

A konferencia résztvevői elfogadtak és aláírtak egy javaslatot, a bustyaházai (Técsői járás) reliktum tölgyerdő védetté nyilvánítására, melyben kéri a kárpátaljai megyei állami közigazgatóság vezetőségét, hogy a maradvány tőzegmohalápos területén előforduló élőhelyek és ritka fajok törvényes védelmét biztosítsa. A védelemre javasolt területen 16 vörös könyves és 18 regionálisan védett növényfaj található, itt helyezkedik el egy európai szinten is védettséget igénylő „Prime Butterfly Area” is.

Kárpátalja kulturális, történelmi, etnikai okokból kapcsolatban van mind a Kárpát-medence és a volt Szovjetunió országaival, illetve Szlovákiával és Lengyelországgal is. A konferencia jó lehetőséget biztosított arra, hogy a kárpátaljai régió iránt érdeklődő kutatók találkozzanak és megismerjék Vágner Lajos életművét. A résztvevők betekintést nyerhettek a Magyar Természettudományi Múzeum gazdag kárpátaljai anyagába is. Vágner Lajosra emlékezve olyan dokumentumok, cikkek is kiadásra vagy fordításra kerültek, amelyek segítik megismertetni a kárpátaljai botanikusok munkásságát minden szakemberrel.

*

Köszönetnyilvánítás – A fényképek elkészítéséért Kolozsvári Istvánnak, a szöveggel kapcsolatos tanácsokért pedig Lőkös Lászlónak mondunk köszönetet.

Lajos Vágner’s (1815–1888) scientific heritage in the Hungarian Natural History Museum²

Dániel PIFKÓ¹, Éva ANDRIK², Erzsébet KOHUT², Károly KARÁCSONYI³,
Roman KISH⁴ & Myroslav SHEVERA⁵

¹*Department of Botany, Hungarian Natural History Museum, Könyves K. krt. 40, H–1087 Budapest, Hungary. E-mail: pifko@bot.nhmus.hu*

²*Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian Institute, Pf. 33, 90202 Beregszász, Ukraine. E-mail: evandrik23@gmail.com, biotanszek@kmf.uz.ua*

³*Nagykároly, Ukraine. E-mail: karl_paul-karacsonyi@t-online.de*

⁴*Uzhhorod National University, Transcarpathian region, 32 Voloshyna Str., 88000 Uzhhorod, Ukraine. E-mail: kishroman27@gmail.com*

⁵*M.G. Kholodny Institute of Botany, National Academy of Sciences of Ukraine, 2 Tereshchenkivska Street, Kiev 01601, Ukraine. E-mail: shevera@mail.ru*

² International Scientific Conference devoted to the 200th anniversary of Lajos Vágner’s birthday, Berehove, Ukraine, May 14–16, 2015.

Abstract – Lajos Vágner, amateur botanist, was born 200 years ago. He was living and working in Máramaros. His scientific heritage including approximately 40,000 herbarium specimens is deposited in the Hungarian Natural History Museum. As he had very few publications, the herbarium itself represents the most important part of his scientific work is. Several new biographic data and other new information were revealed due to the research work relating to the anniversary. An international conference and an exhibition was organised in Beregszász (Berehove, Transcarpathia) by the Ferenc Rákóczi II. Transcarpathian Hungarian Institute. The Hungarian Natural History Museum, as co-organiser institute, contributed in the organisation of the conference and in the installation of the exhibition.

Key words – Berehove, biography, herbarium, Transcarpathia

LIFE AND ACTIVITY OF LAJOS VÁGNER

KANITZ (1890) wrote about the life of Lajos Vágner when he died. Later GOMBOCZ (1936) also mentioned him in his work on the history of Hungarian botany. However, a lot of aspects of Vágner's life remained unfamiliar. István GYÖRFFY (1880–1959) tried to search for biographical data and a photo or image of Lajos Vágner in the correspondence that remained from the 1930s and saved in the historical science collection of the Hungarian Natural History Museum. However, his search was not successful, and Vágner's photo was not found at all. The research in the archives was especially difficult since the botanist's life and activity area belongs to Ukraine and Romania today. Due to archival research carried out recently (KARÁCSONYI 2015, ANDRIK *et al.* 2015), we have learned numerous data about Lajos Vágner, and based on the published works his life can be briefly reconstructed.

His family name (originally being Wagner, later mainly Vágner, and even used in the form Vaágner) indicates that the family comes from a German-speaking area. The father, János Vágner, held a leading post in forestry. His wife was Josepha Schöffler.

According to the documents that remained, the Wagner (Vágner) family had five children, three sons and two daughters. Lajos was the eldest child. He was born on 10th February, 1815. The place of his birth is questionable. According to the latest research (cf. KARÁCSONYI 2015) he was born in Tiszabogdány, despite the fact that in his death certificate Hosszúmező was mentioned as the place of birth.

The family of Lajos Vágner, Roman Catholic by religion, lived in Dombó (Dubove) in the 1820s. Lajos studied at the Roman Catholic grammar school in Máramarossziget (Maramoros Sziget, Maramorosh Sziget) between 1824 and 1831. At that time, only the basic classes of the grammar school existed there, therefore he finished the grammar school in Kassa (Košice) (KANITZ 1890).

Having completed his education Lajos Vágner came back to Máramarossziget where he had been working at first as an inspector on salt transport

since 1835. At that time he already collected plants, the first specimens are from 1837 (BP).

In 1851 Lajos Vágner became a member of the “Wiener Botanischen Tauschvereins” exchange society (“Jahresbericht des botanischen Tauschverkehrs in Wien”), which was founded by Alexander Skofitz (1822–1892). The society united both well-known and amateur botanists, who exchanged herbarium samples. Almost to the end of his life, from 1851 to 1886, Vágner’s name can be found in the society news.

Living in Máramarossziget and studying wild plant species he was also concerned in pomology, taking important duties in the activity of the „Pomona” society organized by a local clergyman József Pelikán in 1838 (SZILÁGYI 1876).

The first marriage of Lajos Vágner (January 15, 1848) ended tragically – his wife (Ignatia Balás) died in childbirth in September of the same year (GYÖRFFY 1942*a*). After all Vágner married again, his second wife was Karolina Braun, daughter of Jakab D. Braun and Zsuzsánna Gundermann. Three children were born from this blessed marriage (VÁGNER, 1860): Mária Emilia in 1853, Lajos Jakab in 1855 in Máramarossziget and József Károly was born in Khust in 1857. Supposedly, they had lost their daughter rather early, since in the letter written by Vágner in 1860 he mentioned only two of his little children (VÁGNER 1860).

In 1855 Vágner and his family settled in Khust. This fact is confirmed by the letter of one of his Italian partners in herbarium exchange Antony Magnagutti, which was readdressed and delivered from Sziget to Khust. Here he was promoted to the post of inspector and cashier of the Royal Forestry management (KANITZ 1890). In Khust the newly appointed officer lodged in the forester’s house located beneath the ruins of the Khust palace (GYÖRFFY 1942*a*). Estimating the work of researchers on the flora of the Carpathian Basin the Hungarian botanist Agost Kanitz (KANITZ 1865) gave special attention to the activity of the expert from Maramorosh already known in the circle(s) of botanists.

Later on, when Khust Royal Forestry management ceased its work, Vágner was deployed to Rakhiv Forestry management. He continued his botanical studies in the environs of Rakhiv located at the foot of the mountains (VÁGNER 1871). By that time he carried out a wide correspondence and exchange of a great amount of herbarium material and his most important paper on the flora of Máramaros County was published in a monograph edited by SZILÁGYI (VÁGNER 1876). In 1880 in Rakhiv he retired as a cashier of the Royal Forestry management (GYÖRFFY 1942*a*).

Soon he and his wife moved back to Khust where he continued his botanical activity. Then the number of partners of his correspondence and herbarium exchange in foreign countries of Europe and the world already exceeded two hundred, and in addition he had contact with about 50 experts who worked in the Carpathian Basin (FILARSZKY 1902).

In the last one and half year of his life he was completely weakened and was operated on an eye disease in a clinic in Budapest. As in the spring of 1888 he already was not able to write and read to carry on his botanical studies, his wife wrote an open letter in which she asked his partners and correspondents to stop sending letters and plants temporarily (VÁGNER Karolin 1887). However, Lajos Vágner's health became worse, and finally on June 9, 1888 he passed away at the age of 74. Two days later, on June 11, he was buried in the Khust cemetery where Rome Catholic priest Antal Orosz performed a funeral service for him (KARÁCSONYI 2015).

HERBARIUM OF LAJOS VÁGNER

Only a small part of the botanical results of Lajos Vágner have been published; however, his herbarium preserves a wide range of information. Vágner's herbarium is deposited in the Hungarian Natural History Museum (Budapest) and owing to his exchange connections, specimens of his collection can be found in a number of European herbaria.

Two (indeed three) months after his death a chief forester from village Bushtyno (Bustyaháza), named "Lanczy", announced Lajos Vágner's herbarium in column "Sammlungen" [= collections] of *Österreichische Botanische Zeitschrift* (ANONYMUS 1888). Later, in 1890, in more issues of the 40th volume of the same journal, the announcement turned up again. The altogether 40,000 specimens were offered for sale by "Jul. Lónczy" [= Lónczy Gyula] in column "Inserate" [= ads] of the journal (ANONYMUS 1890).

In a letter addressed to Gyula Istvánffy (1860–1930), János Vágner, the owner and inheritor of Lajos Vágner's herbarium, appointed Lánczy as Lajos Vágner's brother-in-law, who was responsible for the management of the collection. Lánczy could be the brother of János Vágner's wife (cf. KARÁCSONYI 2015).

The herbarium of Lajos Vágner was purchased by the Hungarian National Museum (the parent institution of the present Hungarian Natural History Museum) in 1892 (ISTVÁNFFY 1892*a*). According to the evaluation of Gyula ISTVÁNFFY (1860–1930), the director of the Botanical Department of the Hungarian National Museum, the most valuable parts of Vágner's herbarium are the specimens collected in Máramaros County, from where only a few specimens could be found previously in the museum, thus he proposed the collection for purchasing to the head of the museum.

The herbarium included 84 fascicles, 77 of phanerogams and 7 of cryptogams. Immediately after the transport of the collection to the museum on 15 December 1892 (FILARSZKY 1902), it was disinfected and incorporated in the collection of the Botanical Department (ISTVÁNFFY 1892*c*).

A stamp with the text “Ex Herbario L. Vágner” was used to mark his specimens. Occasionally “Vágn. herb.” was handwritten on the sheets, allowing us to count the real number of Vágner’s specimens.

Duplicate specimens of the Vágner’s herbarium were sent to partner institutes as exchange. 200 duplicates were sent to the Imperial Botanical Gardens, St. Petersburg [V. L. Komarov Botanical Institute; LE] (ANONYMUS 1893) with a list of specimens (ANONYMUS 1893). Likewise, 200–200 duplicates were sent to “Riks museum” (Swedish Museum of Natural History, SPA) and to Rijks herbarium in Leiden (National Herbarium of the Netherlands, U) (ISTVÁNFFY 1894).

According to the 120 handwritten pages of the register of Vágner’s herbarium, which was compiled by him and deposited in the Science History Collection, his herbarium encompasses ca. 6000 taxa, mostly phanerogams and just over 100 names of cryptogams.

Around the half of his herbarium was collected by him in Máramaros County (FILARSZKY 1902). In the database of the Herbarium Carpato-Pannonicum, where collectings from this area are included, 280 Vágner records can be found. Regarding that this database represents about the 10 percent of the whole Herbarium Carpato-Pannonicum collection, Vágner’s material can be estimated to ca. 3000 specimens in BP.

Vágner collected specimens exclusively from Máramaros County (Transcarpathia). He collected plants both in the wild and in gardens. Vágner appended handwritten labels for herbarium specimens; however, pre-printed labels in Hungarian and in German can also be found on his sheets. Some of them are with only the flowering time of the plant and without the date of collecting.

Additional specimens collected and exchanged by Vágner are also deposited in the Hungarian Natural History Museum from the collections of Ferdinand Pax, Ferdinand Bohatsch, Lajos Simonkai, Vince Borbás and Frigyes Hazslinszky. The “Flora exsiccata Austro-Hungarica”, compiled by Anton Kerner, also includes some of his specimens, e.g. *Cytisus elongatus* and *Phyteuma vagneri*. Vágner’s specimens can be found also in Lajos Kossuth’s herbarium (MOESZ 1915).

The second half of Vágner’s collection is originated from various other collectors due to exchange of specimens.

Not only a register of Vágner’s whole herbarium is known, but a list of 127 taxa, the duplicates of them was sent to Alexander Skofitz (1815–1889), Jan Bubela (1855–1889) and Gottholt Leimbac (1848–1902) in 1884.

Vágner’s phanerogam specimens are deposited in the Herbarium Carpato-Pannonicum and Herbarium Generale collections in the Hungarian Natural History Museum arranged in the system of Dalla-Torre. Cryptogams are deposited in the Bryophyte Collection and the Lichen Collection of the Hungarian Natural History Museum.

A smaller part of the Vágner's herbarium is housed in the Herbarium of Uzhgorod National University (UU) and in the Transcarpathian Lore Museum counting about 1000 sheets.

SCIENTIFIC CONFERENCE AND EXHIBITION DEVOTED TO THE 200TH ANNIVERSARY OF LAJOS VÁGNER'S BIRTHDAY

The Ferenc Rákóczi II. Transcarpathian Hungarian Institute and the Uzhhorod National University have organized conferences honouring many outstanding botanists. They have commemorated the scientific activity of István Fodor and Antal Margittai (ANDRIK *et al.* 2010). This line is continued with the conference honouring the memory of Lajos Vágner, which was organized by the Biology and Chemistry Department of the Ferenc Rákóczi II. Transcarpathian Hungarian Institute and its István Fodor Natural Science Centre. Beside many Ukrainian institutions (M. G. Kholodny Botany Institute of the Ukrainian Academy of Science, Kiev; Uzhhorod National University; Transcarpathian Lore Museum) the Hungarian Natural History Museum participated in the conference as a co-organizer. The Hungarian Natural History Museum was also present as a co-organizer of the Conference commemorating the 130th birth anniversary of Antal Margittai already in 2010, and since then a firm professional collaboration has been functioning between the Museum and the Transcarpathian and Ukrainian institutions.

The conference was opened on 14th May, 2015 by József Szikura, rector of the Ferenc Rákóczi II. Transcarpathian Hungarian Institute, by Béla Rácz, vice-rector, and by Erzsébet Kohut, associate professor (Fig. 3). The title of the Conference, relating to Lajos Vágner's activity, was: "Contribution of amateur naturalists into biological diversity studies". In the opening presentations of the plenary session, Éva Andrik, lecturer of the Ferenc Rákóczi II. Transcarpathian Hungarian Institute, Károly Karácsonyi, botanist, and Dániel Pifkó, botanist of the Hungarian Natural History Museum spoke about the life and scientific activity of Lajos Vágner. Myroslav Shevera pointed out in his presentation how important the work of amateur botanists was in the past. The plenary talks were followed by scientific presentations, and by the opening ceremony of the exhibition about the life and work of Lajos Vágner.

At the opening ceremony, presentations were held by Károly Karácsonyi, by Dániel Pifkó, and by Ruslana Dzhahman, a staff member of the Transcarpathian Lore Museum. Part of the material on display was collected by Károly Karácsonyi in the Science History Collection of the Hungarian Natural History Museum, as well as in the Archives of Máramaros, and presented the copies of documents connected to Lajos Vágner's life and herbarium. The other part of the exhibition

constituted some sheets from Lajos Vágner's herbarium from the collection of the Transcarpathian Lore Museum.

On the second day the Conference continued with presentations in three sessions (history of botany research, dendrology and live plant collections, history of fauna research). The number of presentations and poster presentations was nearly 50, (given) in English, Hungarian, Ukrainian, Polish, and Slovakian. Among others, Krisztina Buczkó (BUCZKÓ *et al.* 2015), algologist of the Hungarian Natural History Museum together with Mária Höhn described the alga collection of József Pantocsek that can be found in the collection of the Hungarian Natural History Museum. The proceedings of the conference were published in a nearly 700-page long volume. It contains Viktor KERÉNYI-NAGY's (2015) descriptions of new *Rosa*, *Crataegus* and *Sambucus* taxa from the territory of Transcarpathia.

The researchers went on a trip on the third (closing) day of the Conference, when they visited the town of Huszt, where Lajos Vágner spent the last years of his life. Here in Huszt, a brief ceremony took place in front of the building of the Transcarpathian State Forestry College, where the model of the monument for Lajos Vágner was presented to the participants (the sculptor is Serhiy Tyasko). The model of the monument for Lajos Vágner was presented to the participants monument was made of wrought iron based on the endemic *Phyteuma vagneri* named after Lajos Vágner, because no photo or other image remained of him.

The participants of the conference visited the relict forest in Bustyháza after the ceremony, where under the guidance of Roman Kish, botanists could examine hardwood gallery forest and wet meadows communities. Researchers from five different countries participated in the conference: Hungary, Ukraine, Poland, Slovakia, and the Netherlands. The 110 participants represented 65 scientific institutes; scientists from almost all parts of Ukraine came to the conference. Its vividness was also shown by the fact that researchers and co-workers of academy research institutes, universities, museums, university and academy botany gardens, biosphere nature reserves, and national parks participated in the Conference, and gave presentations, respectively.

Transcarpathia is in cultural, historical, and ethnic relations with the countries of the Carpathian Basin and the former socialist republics, as well as Slovakia and Poland. The conference provided a good opportunity for researchers interested in the Transcarpathian region to meet and familiarize themselves with the life work of Lajos Vágner. The participants also got insights into the rich Transcarpathian material of the Hungarian Natural History Museum. Remembering Lajos Vágner, documents and articles were also published or translated that help acquaint the work of a Transcarpathian botanist with every expert.

IRODALOM – REFERENCES

- ANDRIK É., KARÁCSONYI K., SHEVERA M., PIFKÓ D., KOHUT E. & KISH R. 2015: In commemoration of Lajos Vágner (1815–1888): 200 years of his birthday. – In: *Contribution of amateur naturalist into biological diversity studies: Proceedings of International Scientific Conference devoted to the 200th anniversary of Lajos Vágner birthday (2015, May 14–16, Beregszász, Ukraine)*. Ferenc Rákóczi II. Transcarpathian Hungarian Institute, Beregszász, pp. 9–18.
- ANDRIK E., KISH R., SHEVERA M., DZHAKHMAN R., KOHUT E. & PIFKÓ D. 2010: Mizhnarodna naukova konferencija «Dva storitsha doslidzennya roslynnogo pokryvu Karpat», prisvacena 130-richchya vid dna narodzhenna Antonija Margittaja (Mukacheve, Beregove, 6—18 veresnay 2010 p.). [Scientific Conference «Bicentenary of the Vegetation Cover Studies in the Carpathians» devoted to the 130th anniversary of Anthony Margittai (Mukachevo, Beregovo, 16—18 September, 2010).] – *Ukrainian Botanical Journal* **67**(5): 778–782.
- ANONYMUS 1848: *Jahresbericht des Botanischen Tauschvereins in Wien, Wiener Botanischer Tauschverein Wien*, **3**: 1–4.
- ANONYMUS 1851: *Jahresbericht des Botanischen Tauschvereins in Wien, Wiener Botanischer Tauschverein Wien*, **6**: 1–5.
- ANONYMUS 1888: Sammlungen. – *Österreichische botanische Zeitschrift* **38**(9): 327.
- ANONYMUS 1890: Inerate. – *Österreichische botanische Zeitschrift* **40**(3, 4, 5, 7, 8, 10, 12): book cover.
- ANONYMUS 1893: „An die löbliche Direction des Kais. botanischen Gartens zu St. Petersburg” 1893.07.04. – Manuscript, Science History Collection, Hungarian Natural History Museum, Vágner Lajos fond.
- BUCZKÓ K., POZDERKA V. & HÖHN M. 2015: Hospital director and diatom expert, József Pantocsek (1846–1916) activity in Carpathians. – In: *Contribution of amateur naturalist into biological diversity studies: Proceedings of International Scientific Conference devoted to the 200th anniversary of Lajos Vágner birthday (2015, May 14–16, Beregszász, Ukraine)*. Ferenc Rákóczi II. Transcarpathian Hungarian Institute, Beregszász, pp. 47–52.
- FILARSZKY N. 1902: A növénytani osztály története és jelen állapota. [History and present state of the botanical department.] – In: *A Magyar Nemzeti Múzeum multja és jelene. [Past and present of the Hungarian National Museum.]* – Hornyánszky Viktor Császári és Királyi Udvari Könyvnyomdája, Budapest, pp. 261–289.
- GOMBOCZ E. 1936: *A magyar botanika története. A magyar flóra kutatói. [The history of Hungarian botany. Researchers of the Hungarian flora.]* – Magyar Tudományos Akadémia, Budapest, 636 pp.
- GYÖRFFY I. 1942a: *Ki tud Vágner Lajos arcképéről? [Who knows anything about a portrait of Lajos Vágner?]* – Manuscript in the Archives of Hungarian Natural History Museum, 1 p.
- GYÖRFFY I. 1942b: Kárpátalja növényvilága és gyakorlati haszna. [Flora and vegetation of Transcarpathia and their practical benefit.] – *Hajnal* **3**(46): 424–458.
- ISTVÁNYFY Gy. 1892a: *Jelentés a Vágner herbárium átvizsgálásáról s megvételének ajánlatba hozatala, 1892. március 29. [Report on the Vágner's herbarium and an offer for purchasing, 29 March, 1892.]* – Manuscript in the Archives of Hungarian Natural History Museum, 1892/10.
- ISTVÁNYFY Gy. 1892b: *A M. N. M. Igazgatójának a Vagner herb. megvétele ügyében, 1892 nov. 23., Vágner János levele Istvánffy Gyulának 1892.10.12. [Correspondence of the director of the Hungarian National Museum on the purchase of the Vágner's herbarium, 23 November 1892, Letter of János Vágner to Gyula Istvánffy, 12 October 1892.]* – Manuscript in the Archives of Hungarian Natural History Museum, 1892/19.
- ISTVÁNYFY Gy. 1892c: *Jelentés 1892 IV. negyedéről október–december. [Report on the 4th quarter of 1892, October–December.]* – Manuscript in the Archives of Hungarian Natural History Museum.

- ISTVÁNFY Gy. 1894: *Jelentés a M. N. Muzeum növénytani osztályáról az 1894 év első negyedében.* [Report on the Botanical Department of the Hungarian National Museum in the 1st quarter of 1894.] – Manuscript in the Archives of Hungarian Natural History Museum.
- KARÁCSONYI K. 2015: Wagner Ludwig (Vágner Lajos) botanikus életútja. (Wagner Ludwig (Vágner Lajos) life path.) – In: *Contribution of amateur naturalist into biological diversity studies: Proceedings of International Scientific Conference devoted to the 200th anniversary of Lajos Vágner birthday (2015, May 14–15, Beregszász, Ukraine).* Ferenc Rákóczi II. Transcarpathian Hungarian Institute, Beregszász, pp. 18–24.
- KANITZ A. 1865: *Versuch einer Geschichte der ungarischen Botanik.* – Gebauer-Schwetschke, Halle, 264 pp.
- KANITZ A. 1890: Halálozások: Vágner Lajos. – *Magyar Növénytani Lapok* **13**(136–137): 26–30.
- KERÉNYI-NAGY V. 2015: New plant taxa from Transcarpathia. – In: *Contribution of amateur naturalist into biological diversity studies: Proceedings of International Scientific Conference devoted to the 200th anniversary of Lajos Vágner birthday (2015, May 14–15, Beregszász, Ukraine).* Ferenc Rákóczi II. Transcarpathian Hungarian Institute, Beregszász, pp. 9–18.
- MAGNAGUTTI A. 1855: *Antoni Magnagutti levele Vágner Lajoshoz.* [Letter by Antoni Magnagutti to Lajos Vágner.] – Manuscript, Science History Collection, Hungarian Natural History Museum, Vágner Lajos fond, 3 pp.
- MOESZ G. 1915: Kossuth Lajos és a botanika. [Lajos Kossuth and botany.] – *Természettudományi Közlöny* **47**(suppl. 1–2): 1–26.
- PIFKÓ D. 2015: Herbarium of Lajos Vágner in the Hungarian Natural History Museum. – In: *Contribution of amateur naturalist into biological diversity studies: Proceedings of International Scientific Conference devoted to the 200th anniversary of Lajos Vágner birthday (2015, May 14–16, Beregszász, Ukraine).* Ferenc Rákóczi II. Transcarpathian Hungarian Institute, Beregszász, pp. 9–18.
- SKOFITZ A. 1846: *Jahresbericht des botanischen Tauschverkehrs in Wien*, **1**: 1–4.
- SZILÁGYI I. 1876: *Máramaros vármegye egyetemes leírása.* [General description of Máramaros County.] – Egyetemi Nyomda, Budapest, 280 pp.
- VÁGNER L. 1860: Correspondenz, Huszt am 15 November 1859. – *Österreichische botanische Zeitschrift* **10**: 13–14.
- VÁGNER L. 1871: Correspondenz, Rahó, am 12 März 1871. – *Österreichische botanische Zeitschrift* **21**: 79.
- VÁGNER L. 1884: *Doubletten Catalog.* – Manuscript, Science History Collection, Hungarian Natural History Museum, Vágner Lajos fond, 7 pp.
- VÁGNER L. 1886: *Lajstroma az 1842th évtől, folyó év utolsó napjáig Máramarosban szedett és csere útján szerzett növényeknek.* [List of collected and exchanged plants from 1842 up to 1886.] – Manuscript, Science History Collection, Hungarian Natural History Museum, Vágner Lajos fond, 122 pp.
- VÁGNER K. 1887: Correspondenz, Huszt am 24 Mai 1887. – *Österreichische botanische Zeitschrift* **37**: 257.
- VÁGNER L. 1876: A megye növényzetének ismertetése. [The flora and vegetation of Máramaros County.] – In: SZILÁGYI I. (ed.): *Máramaros vármegye egyetemes leírása.* [General description of Máramaros County.] Egyetemi Nyomda, Budapest, pp. 153–210.